

ӘОЖ 343.14

ҚАЗІРГІ ТАҢДАҒЫ ТЕРРОРИСТ ӘЙЕЛДЕРДІҢ ЖЕКЕ ТҮЛҒАСЫ

Мұрат Диас Нұрланұлы

muratdias03@gmail.com

Л.Н.Гумилев атындағы ЕҰУ Заң факультеті «Құқықтану» мамандығының III курс студенті, Нұр-Сұлтан қаласы, Қазақстан
Ғылыми жетекшісі – з.ғ.к., доцент Ашимова Э.А.

Бүгінгі күннің шындығы терроризм көбінесе кінәсіз адамдарды жаппай өлтірумен қатар жүреді, материалдық және рухани құндылықтардың бұзылуына әкеп соғады, мемлекеттер арасындағы соғыстарды арандатуға тырысады, әлеуметтік және ұлттық топтар арасындағы қақтығыстар туғызады, кейде тұтас ұрпақ өмірінің ішінде еңсеруге мүмкін емес. Қазіргі кезеңде бірқатар Азия елдерінің Батыс идеологиясына қарсы күресінің шеткі нысандарының бірі болып табылатын терроризм діни сипатқа ие болады, бұл аталған тақырыпты саяси және әлеуметтік-мәдени аспектілерде зерделеу үшін өзекті етеді. Ал, оның екінші жартысы ислам фундаментализмі негізінде әрекет ететін экстремистік құрылымдар діни терроризмнің барлық массивінде кеңінен таралғанын көрсетеді. Соңғы онжылдықтағы қазіргі заманғы терроризмнің ерекше ерекшелігі әйелдер белсенді қатысушылары болып табылады. Мұндай динамика Таяу Шығыста да байқалады. Мысалы, террорлық актілер Солтүстік Кавказдың "визит карточкасы" болды, ал әйел-террористер кең таралған құбылыс болып табылады, бұл әйел терроризмі көрінісінің ерекшеліктерін зерттеудің өзектілігіне себепші болады. Терроризм қазіргі кезеңде мемлекеттердің ұлттық

қауіпсіздігіне сөзсіз қауіп төндіретін жаңа формаларға ие болады. Осының салдарынан бұл феномен соңғы жылдары әлеуметтік, саяси және психологиялық зерттеулердің ерекше нысаны болды. Алайда, террористердің жеке басын, олардың мәртебелерінің маңыздылығын және террористік әрекеттегі рөлдерді бөлуді түсіну үшін зерделенуі қажет терроризмнің тендерлік аспектісі жеткіліксіз ғылыми пысықталған. Қоғамда әйелдер ерлерге қарағанда "жауынгерлік рухпен" мейірімді, аяусыз және әлсіз стереотип бар". Дегенмен, бүгінгі уақыттың шынайылығы бұл әрқашан емес деп сендіреді. Әйел терроризмінің феноменін, оның себептері мен даму үрдістерін қазіргі саяси процесте зерттеу өте өзекті болып табылады, өйткені ол осы деструктивті құбылыспен күресу үшін стратегияны әзірлеуге мүмкіндік береді.

Терроризм қазіргі саяси процестің құрамдас бөлігі болып табылады. Террористік іс-әрекетке әйелдердің қатысуының, террористік іс-әрекетке дайындалуының ерекшелігі, мотивтері, террорист әйелдердің жеке тұлғасы криминология ғылымында негізгі тақырыптардың бірі болып табылады. Қазіргі саяси үдерісте әйел терроризмінің пайда болу үлгілерін анықтау, террорист әйелдердің жеке тұлғалық сипаттамасын келтіру, террорист әйелдердің пайда болуына ықпал ететін себептер мен факторларды анықтау және негіздеу, терроризмнің алдын-алу қоғамымыздағы өзекті мәселелердің бірі.

Қойылған мақсатқа жету үшін келесі өзара байланысты міндеттерді шешу қажет:

- қазіргі саяси үдерістегі терроризмнің мәні мен мәнін ашу;
- террорист әйелдің іс-әрекеттік моделін анықтау;
- әйелдер терроризмінің әлеуметтік-саяси моделінің ерекшеліктерін талдау;
- әйелдер терроризмінің әлеуметтік-діни моделінің ерекшелігін анықтау және талдау;
- террорист әйелдердің пайда болуына ықпал ететін себептер мен факторларды анықтау және негіздеу;

Бұл тақырыпты талдау барысында әлеуметтік-саяси құбылыстарды тану әдістері, ең алдымен институционалдық, тарихи, компаративтік талдау синтездерін қолданамыз. Қазіргі заманғы лаңкестікті түрлі ғылыми ұстанымдардан қарауға мүмкіндік беретін объективтілік принципі қолданылды. Жүйелі әдісті пайдалану әйелдердің террористік іс-әрекетке қатысуына байланысты әлеуметтік, саяси детерминацияны, динамиканы және үрдістерді анықтауға ықпал етті. Сонымен қатар теориялық қорыту, сипаттау және басқа да әдістер қолданылды.

Бұл мәселені қозғау барысында нормативтік-құқықтық және эмпирикалық базада лаңкестікке қатысты ақпараттық базаны қамтитын халықаралық және отандық ресми құжаттар ұсынылады.

Осы тақырып аясында қазіргі таңда дүниежүзілік қоғамдастықта ғылыми жаңалықтар жаңаруда және жетілуде. Олар:

- терроризм халықаралық сипатқа ие болып, қазіргі саяси үдерісті тұрақсыздандыруға бағытталған құбылыс болып табылатыны дәлелденген;
- әйел адамдардың лаңкестікке қатысуының әлеуметтік, саяси, діни негіздерін талдау негізінде әйел террористік қызметінің авторлық үлгілері ұсынылды: әлеуметтік-саяси және әлеуметтік-діни;
- әйелдер терроризмінің әлеуметтік-саяси моделі қаралды және көптеген жағдайларда әйелдер саяси наразылық мінез-құлқының салдарынан террористік ұйымдарға кіретіні дәлелденді;
- әйелдердің террористік іс-әрекетінің әлеуметтік-діни моделі талданды және діни экстремистік ағымдар өкілдерінің әйел терроризмді ақтауы мен батырлығы әйелдердің террористік ұйымдарға кіруіне ықпал ететіні көрсетілген;

Әйелдер күші және онымен байланысты қауіптер туралы мифтер ежелгі дәуірден бастап көптеген мәдениеттердің өнері мен дінінде көрсетілген. Әйелдің қатысуымен терроризмнің алғашқы тарихи-мәдени айғақтарының бірі-аңыз бойынша ассириялық қолбасшы Олоферннің басын хладнокровно кесіп алған Ежелгі еврейканың Юдифидің әрекеті деп есептеуге болады. Бұл ретте, осы жолға тұруға итермелеген қазіргі дәуірге тән

кейбір себептер мен белгілер байқалды: Юдифь кісі өлтіруге шешім қабылдады, себебі жаумен күреске жиылған адамдарды шабыттандырғысы келді және соңғыларын сұрастырғысы келді, яғни ең алдымен, қорқынышты қылмыстың себебі болды [1]. Қазіргі таңда терроризм мәселелерін зерттеушілер әйелдерде де, әдетте террористер қатарына жататын ерлерде де олардың мінез-құлқындағы "идеялық" негізден басқа, кез келген саяси және басқа да мақсаттарды ақтауға болады, көптеген жалпы психологиялық сипаттар бар деп пайымдайды. Қазіргі уақытта терроризм бүкіл халықаралық қоғамдастық үшін жаһандық қауіп болып табылады. Терроризмнің басты мақсаты-тікелей құрбандар арасында ғана емес, қорқыныш пен белгісіздікті сейірту. Адамдар мен материалдық құндылықтарды құртып, олар болашақ ұрпаққа де тарата алатын нәтиже жасауға үміттенеді.

Террористер қарсылас уақытты және ақшаны қауіпсіздікті нығайтуға жұмсағысы келеді; олар дұшпандық қоғамды өндіріс саласынан мәжбүрлі өндірістік емес іс-шараларға қайта лақтыруға мәжбүр ету ниетіне толы. Айта кету керек, бұл маңызды рөлді лаңкестік әйелдер атқарады. Сонымен қатар, әйел терроризмінің табиғатын адамзаттың табиғи, психологиялық-генетикалық ерекшеліктерімен ғана түсіндірмеу дұрыс емес. Қазіргі жағдайда әйелдің террористік іс-әрекетке ұмтылуы қазіргі әлеуметтік шындыққа, қоғамдағы әйелдің орны мен рөліне қарсы өзіндік наразылықпен байланысты болуы мүмкін. Нью-Йорк американдық штаты Университетінің мамандары "әйел лаңкестігінің өңіраралық үрдістері" атты зерттеуінде әлемнің көптеген елдері мен өңірлерінде саяси қызметтің әдеттегі формаларына қатысу мүмкіндігі әйелдерді лаңкестікке итермелейді деп санайды. Әйелдер ықпалды емес, олардың өмірдегі рөлі байқалмайды. Дәл осы "көрінбеушілік" әйелдерді террористер үшін ерекше тартымды етеді. Әйелдер тағдырының әдеттегі моделін қабылдамау террористке өмір сүру мағынасын алуға жол көрсетеді. Өзінің қанағаттанбауы арқылы ол жаңа сәйкестікке ұмтылады. Бір террористтің айтуынша, ұйымның мүшесі болу, яғни, оқшаулықты жеңу, өзін "тұтас" бөлігі ретінде сезіну, өмір сүрудің жырттылығымен біту, "шынайы" өмірге көшу: "Сен анасын қалдырасың, атуға барасың, бірақ өмір мәні болуы үшін өмір сүру үшін мұны істейсің... осылайша, сен өз бас тартуыңды материалдық іске асыруды табасың". Осы логикаға сүйене отырып, террористер үшін өзін — өзі іске асырудың осы түрі және "шынайы өмірге көшуді" - террористік іс-әрекет саласына білдіреді.

Терроризм жөніндегі сарапшылар, психологтар мен саяси талдаушылар "психологиялық аутопсиямен" жиі айналысып жүргенін, террорист қай жерде өсіп, үйренгенін, қандай себептермен зорлық-зомбылыққа келгенін анықтау керек екенін атап өткен жөн. Әдетте бұл әйел депрессияға ұшырап, өзіне-өзі қол жұмсау бейімділігі немесе психикалық ауытқулары болуы тиіс деп болжайды, көбінесе оны жасау деп саналады, бәлкім, ер адамды мәжбүр етті. Алайда көп жылғы зерттеулер көрсеткендей, психопатология мен жеке адамның бұзылуы сол жерлерде тұратын басқа адамдардың арасында террористер арасында жиі кездеседі [2]. Сарапшылардың пікірінше, ерлер әйелдердің көпшілігі террорист болуға тікелей мәжбүр етеді деп айтуға болмайды, олар оларды лаңкестікке итермелейді. Әйелдерді лаңкестер қатарына тартуға тән болуы мүмкін маңызды ерекшелігі-еркек-махаббат пен әйелдің арасындағы қарым-қатынастың болуы.

Ер адамдар әйелдерді зорлық-зомбылыққа қатысуға, оларды "нәпсіқұмарлық мінез-құлққа" айналдыра отырып, содан кейін олардан отбасының мейірімді атын қалпына келтірудің және "адамды сақтаудың" жалғыз жолы ретінде ұлы" азап шегушілік актісін " жасауды талап етеді деп болжауға болады. Сонымен қатар, әйелдер өздерінің ешқандай саяси уәждері болмаса, ер адамдардың қолында ғана құрбан болады немесе жаяу болады деп айтуға болмайды. Шын мәнінде бірі сенімді белгілері болашақ қатысу әйелдер белгілі бір қозғалыс болып табылады оның қарым-қатынас бұрынғы немесе қазіргі террористом бұл қозғалыс.

Дегенмен, сарапшылардың пікірінше, әйел-террористер ер адамдарға қарағанда, әдетте, "жеке" сипаттағы ұғымдарды басшылыққа алады. Бұл себептерді төрт жалпы санатқа бөлуге болады: кек алу, өтелу, құрмет және жыныстық байланыс [3]. Атап айтқанда, оларға: - жақын адамды жоғалту (әдетте олардың өмірінде басты ер адам-күйеуі, әкесі немесе ағасы); - өзінің адамдық қадір-қасиетіне қайта ие болу және өзінің ақылсыз жыныстық мінез-

құлқын (нақты немесе болжамды);

- әйелдің баланы жаттауға қабілетсіздігі немесе басқа адамдардың әйелге үйленбеуі туралы пікірі;

- өз қоғамындағы әйелдердің мәртебесін көтеру ниеті;

-ерлер сияқты, ұлы іске берілгенін дәлелдеуге ұмтылу;

- әйелдер белгілі көтерілісшілердің апа-қарындастары, қызы немесе әйелі болған кездегі жағдай. Дегенмен, әйелдердің көпшілігі, ерлер сияқты, зорлық-зомбылыққа тек жеке ғана емес, сондай-ақ саяси дәлелдерді қолдануға итермелейді. Психолог Ариэль Мерари: "жалпы мәдениет және дін, әсіресе, террорист-жанкештілер феномені үшін салыстырмалы түрде аз мағынаға ие [4].

Бұл ретте, "діни қызмет және діни бірлестіктер туралы" Қазақстан Республикасының 2011 жылғы 11 қазандағы № 483-IV Заңының 3-бабына сәйкес, діни бірлестіктер, діни бірлестіктер, діни бірлестіктер, діни бірлестіктер, діни бірлестіктер, сондай-ақ өзге де ұйымдар өз қызметін Қазақстан Республикасының Конституциясына және заңдарына, Қазақстан Республикасының Президенті мен Үкіметінің актілеріне, өзге де нормативтік құқықтық актілерге, сондай-ақ осы Ережеге сәйкес жүзеге асырады. Терроризм тек осы зорлық-зомбылық жолымен жүзеге асыру үшін негіз жасауды ұсынады; терроризм өзі ішкі түрткі болып табылмайды". Барлық террористер үшін-ерлер мен әйелдер үшін, олар қаза тапқан іс, мағынаны беретін дүниетанымға негізделген, олардың Өлмейтін өлімін және оларға "Өлмейтін" қандай да бір формада жиі " өлмейді. Соңғы уақытта көптеген адамдар сенімнің және өлтіруге және өлтіруге дайындықтың арасындағы табиғи, ақылға қонымды байланыс бар деп санауға бейім. Алайда, қазіргі уақытта Дін мен террор арасында ешқандай априорлық байланыс орнаған жоқ". Өткен жылы көптеген террорлық топтар — Италиядағы "Қызыл бригадалар", Германиядағы "Қызыл әскер фракциясы" және Перуде "жарқын жол" сияқты, — ешқандай дінмен байланысы жоқ радикалдар-социалистерге қатысты [5]. Алайда олар өз саяси бағдарламаларына әйелдерді босату талаптарын қосты. Осыған қарамастан, террорист әйелдерді пайдалануды тактикалық жаңалыққа жатқызуға болады, өйткені терроризмге қатысы бар әйелдер террористерге қарсы стратегияны әзірлейтін мамандардың арасында қалыптасқан террористер туралы стереотиптік көзқарастан ауытқиды. Агент-әйелдер барлау мақсатында жаудың азаматтық халқымен оңай араласады; олардың киімінде бомба жасыруға болады, кейде оларды тінтпеу үшін олар жүкті болып табылады.

Бірақ іс жүзінде аз, олар 30-дан 60 пайыз террористер құрайды топтарда да басшылық рөлдерге рұқсат етіледі. Палестиналық террористік ұйымдарды сипаттай отырып, сарапшылар әйелдер шешім қабылданатын жоғары шеңберлерге сирек келгенін айтады [6]. Әйелдер ерікті бола алады немесе оларды өлім-жітімге алып келуі мүмкін, бірақ әйелдердің рөлі, сайып келгенде, мұсылман әлемінде және оның террорлық топтарында үстемдікті жалғастыратын патриархалдық иерархиямен анықталады. Шын мәнінде, зорлық-зомбылықпен айналысатындар жалпы кез келген қозғалыстың аз бөлігін құрайды. Террористер өздерін білдіретін топтың фракциясы ғана болғандықтан, оларға нақты оппозицияны зорлық-зомбылыққа балама әдістерді ұнататын өз топтарының қалыпты өкілдері жиі құрайды. Сондықтан террористер билікке қарсы күш әрекеттерін арандатуға ұмтылады, олар оларға қатысты сезімдер мен оларға қолдау көрсетеді, олардың пікірлестер шеңберіндегі радикалды көңіл-күйді күшейтеді және жаңа жауынгерлерді жұмылдыруға көмектеседі. Яғни, көптеген білімді мұсылман туған Батысында, өте қарай қабылдауға тарту.

Сонымен қатар, Канаданың мұсылман діни мектептерінде канадалық жас мұсылмандарды өздері өмір сүріп жатқан Батыс әлемінен қорғауға үйретеді. Еңбек жуады ми, мәжбүрлеп жабуға өз тұлға және троян ерлер үнемі айтады, бұл олардың мұсылман бауырлар өледі шайқаста қорғап, олардың құрметіне үшін батыс ер еді [7]. Террорлық басшылық әйелдерді индуктринациялау, егер олар тұтас отбасын бақылай алады деп түсінеді. Әйел мешіттен үйге барады, балаларын үйретеді, көршілерімен сөйлеседі. Осылайша идеология қолданылады. Осылайша әйелдерді соғысқа тартуға алғашқы қадам

жасалды. Мысалы, 2006 жылдың соңында Исламабадта әйелдер тобы таяқшалармен айқайлап, бейнесалондар мен музыкалық дүкендерді жабуды талап еткен. Олар үйге шабуыл жасаған, олардың пікірінше, адамдар өздерін мазалаған және онда тұратын әйелдерді ұрлап кеткен. Осы манифестоктардың кейбіреулері, басқаларды соттауға кіріскен, әрең 15 жасқа толды [8].

Әр түрлі террористік құрылымдардағы әйелдің рөлі мен орны ұзақ уақыт саяси қолдауды ұйымдастырумен, құпия және жасырын пәтерлер жасаумен, қайырымдылықты жинаумен, барлау мен т.б. жүргізумен шектелді. Алайда, олардың рөлі біртіндеп өзгерді. Соңғы онжылдықта төменгі деңгейде террористік құрылымдардың қызметіне белсенді қатысатын әйелдердің саны айтарлықтай өсті. "Жарқын жол" Перу марксистік ұйымының мысалы, онда әйелдер содырлардың жалпы санының шамамен 20% - ын құрайды. Еуропа мен Американың барлық террорлық ұйымдары әскери акцияларды өткізу кезінде әйелдерді пайдаланады. Әсіресе, "Тамил Иламның босатылу Жолбарыстары" (Шри Ланка), бұл (Испания), "Ассамды босатудың Біріккен фронты" (Үндістан), "Маоист Коммунистік партиясы" (Непал), "нағыз Ирланд революциялық армия", "Колумбияның Революциялық қарулы күштері" сияқты құрылымдардағы әйелдер көп [9]. Осылайша, әйелдер террористік ұйымдар қызметінің көптеген аспектілеріне қатысты, бірақ ұзақ уақыт бойы олардың екі Қызмет түріне — ақпараттармен жұмыс істеуге және өзіне-өзі қол жұмсауға жаппай тартылғандығы атап өтілген жоқ.

Алайда XX және XXI ғасырларда жағдай айтарлықтай өзгерді: террористік құрылымдар өзін-өзі өлтіруші әйелдерді жиі қатыстыра бастады. Әйел лаңкестігінің пайда болу, өмір сүру және одан да көп таралу үдерістерінде бұқаралық ақпарат құралдары маңызды рөл атқарады. "Терроризм — БАҚ — қоғам" өзара іс-қимыл тетігі терроризмнің болу кеңістігінің шекарасын анықтайды немесе анықтайды. Теракт "қойылған" қоғамдық пікір, қоғамдағы негізгі БАҚ-тардың мемлекеттік құрылымдарының ішінара немесе толық бақылауы жағдайында жұмыс істемейді. "Сөз бостандығы", осылайша, объективті көзқарас тұрғысынан көптеген жағдайларда қазіргі заманғы терроризм идеялары мен мақсаттары нақты" одақтастық " түрінде көрінеді. Бірі үшін қолайлы жағдайлар тәрбиелеу болашақ әйел-сы жарақаттанды деп санауға болады түбегейлі отбасыларда. Осындай ортада өскен Курчалой ауылының тумасы З. Элихаджиева Тушинадағы рок-музыкасының концертінде өзін үзген бала кезінен ер адамның табынуы егілді. Элихаджиевтердің үйіне бес жасар бала кірген кезде оның әжелері оның алдында тұрулары керек еді. Сол қаталдықта қыз да тәрбиеленді. Барлық некелер қалыңдықтың келісімінсіз, оның туған ағасының шешімі бойынша жасалды. Екі неке бұзылды, балалар болмады. Федеральдық күштермен шайқаста аға ағасы, ал біраз уақыттан кейін кіші әйел ағалары үшін "кек алу" керектігін білген [10]. Сарапшылар ваххабиттар бірнеше жыл бойы қыздың жеке өмірі мен дүниетанымын қалыптастыра отырып, одан болашақ "шахидканы" мақсатты түрде дайындаған болатынына сенімді. Осылайша, болашақ өлім-жітім көптеген жағдайларда жас, және бұл кездейсоқ емес-жастарда өзін-өзі сақтау инстинктісі төмендеген, ал әлеуметтік міндеттер, өз отбасына жауапкершілік сияқты — аз. Демек, бұл әйелдер бастапқыда эмоционалдық, бастан кешкен күйзеліске байланысты, сыншылдық пен өзін-өзі бағалау деңгейінің төмендігі, ал олардың көпшілігінде кек алу ниетін (немесе жауапкершілігін) бастамауға жеткілікті негіздер бар [11].

Психологиялық өңдеу. Бұл өлім-жітімді дайындаудың маңызды кезеңдерінің бірі. Бұл ретте, әйелдерді жабық ортаға, мысалы, дайындық лагерлерінің біріне оқшаулау қажет элемент болып табылады. Бастапқы кезеңде оларды әйелдер де "өңдейді", бірақ әдетте орта немесе үлкен жастағы. Мақсаты: құрбандыққа деген сенімге кіру, оған өз жаныңды сезіну, сүйкімді шақыру [12]. Оған "ерекше" қарым-қатынасты атап өте отырып, қызға ол бұдан былай өмір сүре алмайтын ауыл қызы емес, жауынгер, сонымен қатар болашақ кейіпкер, жолдастарының сыйлығымен қоршалған. Адамның нақты көрінісі, осылайша, қалаған адамға жақындайды. Дәл сол кезде, ықтимал өлім-жітімнің ақыл-ойы есірткімен таңылған кезде,

онымен дұрыс емес және тікелей жолмен жұмаққа баруға қалай жақсы және құрметті жару туралы әңгіме жүргізе бастайды. Сондай-ақ, ол көп балалы отбасында өскен болса да, күрес бойынша "жолдастар" жақындарын қайғыға қалдырмайды, қазір ол-барлық кланның немесе тейіптің үміті. Басқаша айтқанда, болашақ өлім-жітімнің микроәлеуметтік ортасын бағалау қалыптасады [13]. Микросоциумның бағасына догматикалық діни мотив немесе басқа жағдайларда ұлттық, саяси, әлеуметтік әсер етуі мүмкін. "Әһли сүннет уәл-жамағат", "әһли сүннет уәл-жамағат", "әһли сүннет уәл-жамағат", "әһли сүннет уәл-жамағат", "әһли сүннет уәл-жамағат". "Қатаң" психологиялық өңдеу тәсілі ретінде өлім-жітімге үміткер, біріншіден, олар әлі күнге дейін өмір сүргенін (сол арқылы" сенім үшін күресушілердің алдында "кінә" сезімін шақыра отырып), ал екіншіден, олардың психикасын түбегейлі бұзып, бүлікшіл қызметке келісімге қол жеткізуге тырысып, үнемі ұрып-соғып, ұрып-соғып, ұрып-соғу деп санауға болады [14].

Кейбір сарапшылардың пікірінше, көбінесе ең пәрменді психотехнологиялы тәсіл ретінде болашақ өлім-жітімді дайындау барысында жыныстық қорлау әрекет етеді, өйткені тамыр шығыс әйелінің психологиясын бұзады. Ол "нәзік" болады. Сол кезде болашақ "шахидке "оның" күнәны өтеуге"жалғыз мүмкіндігі екенін түсіндіреді. Көптеген азаптаулардан кейін бақытсыздықтар бәріне дайын болды, тек азап тоқтатылады.

Арнайы дайындық. Болашақ өлім-жітімді "оқытудың" соңғы кезеңі болып табылады, әдетте бірнеше ай жалғасады және жарылыс ісінің аздарын, конспирация ережелерін, әдеттегі және шұғыл байланыстың тәсілдері мен тәсілдерін және т.б. зерделеуді қамтиды. Соңғысының ретінде көбінесе ПВВ-4 (пластикалық жарылғыш зат С-4) пайдаланылады, оның қалдықтары ресейлік арнайы қызметтер соңғы уақытта түрлі терактілер жасалған жерде табылған. Осыдан кейін ол өзінің "жауынгерлік қолдануына"сигналын күту ғана қалады.

Осылайша, әйел терроризмінің проблемасы әлеуметтік, саяси, психологиялық, діни, этникалық және басқа да алғышарттардың айтарлықтай көлемін анықтайды, оларда әйелдердің осындай қызметке жаппай тартылу феноменіне негізделеді. Әлем бойынша іздестіріліп жатқан әлсіз жынысты лаңкестердің жартысына жуығы, ал саяси террордың екі ғасырлық тарихы үшін сарапшылар келіп жатқан қорытындылардың бірі-әйел-террористер ерлерден әлдеқайда қауіпті. Интерполдың директивасында бұл жөнінде қатаң нұсқау бар: Қарулы террористік топты басып алу немесе бейтараптандыру жағдайында-оларды бірінші кезекте жою. Сондықтан фундаментализм идеологиясы тиімді әрекет етеді. Бүгін олар өздерінің мұсылман-бірліктерімен күресіп, үйге ұшады, ал ертең олар жарылғыш заттармен күресіп, "дұрыс емес" күресте өлім-жітім болуды шешеді. Екінші жағынан, егер әйелдерді террористік қозғалысқа тарту туралы айтатын болсақ, осы қозғалыстардың көшбасшылары тактиканы, мақсаттарды және орындаушыларды таңдау кезінде шығындар мен пайданы салыстырады деп болжауға болады. Бұл тұрғыда жанкешті-жанкешті-бұл арзан қару, ол мұсылман әлемінің еркектеріне әйелдерге "олардың жұмысын жасауға"мүмкіндік берудің орнына өздері жұмылдыруға ұялу сезімінен итермелейді. Сонымен қатар, лаңкестер БАҚ назарын көбірек тартады, өйткені өмір беруге арналған әйелдер өлтіруші болады. Осылайша, әрбір террористік қозғалыс өзінше бір мәнді емес және тіпті ең аз топтар ер адамдар үшін де, әйелдер үшін де "қатысудың әр түрлі нысандарын" негіздейтін рөлдік әртүрлілікпен сипатталады деген қорытынды жасауға болады. Лаңкестікке қатысы бар әйелдерді идеологиялық және психологиялық өңдеу нысандары мен әдістері әрбір жағдайда жеке деп айтуға болады. Жоғарыда айтылғандарға байланысты, террористік ұйымдар басшыларының әйелдерді агент ретінде, сондай — ақ тікелей террорист-жанкешті ретінде пайдалану кеңею үрдісі болады деп айтуға болады. Сонымен қатар, көптеген саясаттанушылар террорист әйелдерге немесе олардың іс-әрекетін ұйымдастырушыларға қатысты мемлекеттік зорлық-зомбылық немесе күш көрсету шаралары тек кейбір шамада терактілерді немесе ең болмағанда жарықтарды барынша азайтуға қабілетті екеніне сенімді. Бүгінгі шақыруға өзінің және бөтен адамның өліміне дайын болған өлім-жітім әйеліне барабар жауап беру үшін әлеуметтік-экономикалық салада, білім беру, мәдениет, БАҚ, қоғамдық пікірді

калыптастыру саласында келісілген және үйлестірілген шаралар кажет.

Қолданылған әдебиеттер тізімі:

1. Ансимов Ю.Н., Алтунин В.Н. Антитеррористическая деятельность и борьба с экстремизмом. Майкоп, 2003. 263-265 с.
2. Боташева А.К. Политический терроризм: детерминация и формы проявления. Дис. .канд. полит, наук.- Ставрополь, 2004.
3. Ансимов Ю.Н., Алтунин В.Н. Антитеррористическая деятельность и борьба с экстремизмом: опыт, организация, правовая основа. -Майкоп, 2003. 100 с.
4. Антонян Ю.М. Терроризм. Криминологическое и уголовно-правовое исследование М., Щит- М. 1998-306 с.
5. Андреева Н.И. Роль женщины в культуре // Материалы международной конференции «Женщины за жизнь без войн и насилия!». Ростов- н/Д., 2001. С 25-30.
6. Афанасьев Н.Н. Идеология терроризма. // Социально-гуманитарные знания. 2001. -№ 6. С.47-55.
7. Беляев С.С. О борьбе с международным терроризмом // Государство и право. 1998. - № 3. С. 45-50
8. Буренин С.В. Бумеранг Гейдриха (История терроризма) - ФЕНИКС.-2005.- 315с.
9. Викторов В. Живые бомбы. Женский терроризм становится реальной угрозой // Военно-промышленный курьер.- 2005 .С 50-55.
10. Дронзина Т. Террористки-смертницы: Тендерное измерение феномена нового глобального терроризма// Вестник Евразии.- 2005.-№1
11. Жданов Н.В. Исламская концепция миропорядка. М., 2003. 568 с.
12. Молодцова В. У терроризма женское лицо? Электронный ресурс. -Режим доступа: <http://www.ug.ru>.
13. Ротарь И. Под зеленым знаменем ислама. Исламские радикалы в России и СНГ. -М, 2001. 178 с.
14. Терроризм и политический экстремизм: вызовы и поиски адекватных ответов / Отв. ред. А.А. Шаравин. М., 2002.- 188 с.